

Dőryné Zábrádi Orsolya

A helyesírás változásainak hatásai – hallgatók tapasztalatai/véleményei a 2015-ös helyesírási szabályzat kapcsán

egyetemi adjunktus, nyelvész
Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Pedagógiai,
Humán- és Társadalomtudományi Kar
Neveléstudományi és Pszichológia Tanszék
zabradi.orsolya@sze.hu

Absztrakt

Tanulmányomban egy kérdőíves vizsgálat eredményeit mutatom be. A győri Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Pedagógiai, Humán- és Társadalomtudományi Karán tanuló tanító, illetve gyógypedagógia szakos hallgatóknak a 2015-ös, 12. kiadású akadémiai helyesírási szabályzattal kapcsolatos kompetenciáját, véleményét, tapasztalatait vizsgáltam. Logikusabb lett-e az új szabályzat, mint az előző volt? Vannak-e, lettek-e ellentmondásos szabályok benne? Mely részterületeken vártak, illetve nem vártak volna változást az új szabályzatban? Mely szabály(ok) megváltoztatását érzik indokoltnak? Az új szabályzat értelmében mely helyesírási területeken követik majd el az emberek/gyerekek a legtöbb hibát? Mely részterületek lettek könnyebben, illetve nehezebben taníthatók az általános iskolás gyerekek számára? Fontos-e a helyesírási szabályokat mindenkinek tudni, és miért? Szükség van-e egyáltalán a 21. században szabályozásra? Vajon mit fog majd módosítani úgy 25-30 év múlva az új, 13. kiadás? Tanulmányomban ezekre és ezekkel kapcsolatos kérdésekre keresem a választ.

Kulcsszavak: helyesírási szabályzat, helyesírás-tanítás, helyesírási fejlesztés

Effects of spelling changes – students' experiences/opinions with the 2015 spelling regulations

Abstract

In my study, I will present the results of a questionnaire survey. I examined the competence, opinions, and experiences of teachers and students majoring in special education at the Apáczai Csere János Faculty of Pedagogy, Humanities and Social Sciences of the Széchenyi István University in Győr regarding the 2015, 12th edition, academic spelling regulations. Has the new policy become more logical than the previous one? Are there any contradictory rules in it? In which sub-areas did you expect, or would you not have expected, changes in the new regulations? Which rule/s do you feel is/are justified? Under the new rules, which spelling areas will people/children make the most mistakes in? Which sub-areas have become easier or more difficult to teach for primary school children? Is it important for everyone to know spelling rules and why? Is regulation necessary at all in the 21st century? I wonder what the new, 13th edition will change in 25-30 years? In my study, I am looking for answers to these and related questions.

Keywords: orthographic regulations, teaching spelling, spelling development

1. Bevezetés

Tanulmányomban azt vizsgálom, hogy milyen tapasztalatok, észrevételek merültek fel a 12. kiadású helyesírási szabályzat kapcsán a felsőoktatásban. A helyesírás-tanítás mindig is problémás területnek számított, hiszen a felsőoktatásba kerülő hallgatók nem egyforma előismerettel, kompetenciával érkeznek az intézményekbe. Mint ahogy a társadalomban, az egyének kapcsán is megfigyelhető az a kettősség, hogy míg egyesek rendkívül nagy jelentőséget tulajdonítanak a helyesírásnak, a szabályok precíz betartásának, addig mások szinte teljesen figyelmen kívül hagyják, vagy kevésbé vélik fontosnak az írásbeli szabálykövetést (Jánk 2020). Ám ez csak egyetlen tényező, hogy ki mennyire nyitott arra, hogy mondandója megfogalmazásán felül a formai, helyesírási tényezőket is figyelembe vegye, vagyis elsajátítsa a helyesírási szabályokat, megértse azoknak a – néha valóban nehezen értelmezhető – logikáját. A nehézségek azonban sokszor nem csak ebből adódnak. A koronavírus-járvány és a vele járó online oktatás térhódítása – többek között – a diákok helyesírási készségét is befolyásolta, valamint új helyesírási kérdéseket is felvetett (Ludányi 2020).

Szinte közhelyszerű kifejezés már napjainkban, hogy a nyelv – és ezáltal a magyar nyelv is – folyamatosan változó jelenség, ami egyrészt a vizsgálat időpontjában mindig állandónak tekinthető, ugyanakkor a történetét tekintve folyamatos fejlődést mutat. A nyelvben bekövetkező változás sohasem örök érvényű, és általában észre sem vehető egészen addig, amíg szinte már a laikusok szemében is nyilvánvalóvá nem válik.

2. A helyesírási szabályzatok története

Mikor 1825-ben megalakult a Magyar Tudós Társaság (a Magyar Tudományos Akadémia jogelődje), többek között azt is célul tűzte ki maga előtt, hogy a magyar nyelvet és annak helyesírását egységesítse, hogy ezáltal alkalmassá tegye tudományok művelésére. A terv sikerült is, melynek eredményeképpen 1832-ben megjelent a Magyar helyesírás és szóragasztás főbb szabályai címmel az első magyar helyesírási szabályzat. Bár az azóta eltelt majdnem 200 év alatt nemcsak a nyelvünk, hanem a társadalmunk, szemléletünk stb. is sokat módosult, az 1832-es 1. kiadást már az írói, szerkesztői sem gondolták mindenkorra véglegesnek és megmásíthatatlannak. A csaknem 200 év alatt ennek az 1. szabályzatnak sok neve és még több kiadása volt, ám valójában az 1954-es 10. kiadás az, ami a magyar helyesírás igazi egységét megeremtette. Ezt követte 1984-ben tízéves előkészítő munka után a 11. kiadás. Az 1984-es szabályzat egyetlen lényeges változtatást vezetett be: a *dz* és a *dzs* hangot az addigi gyakorlattal ellentétben már nem hangkapcsolatnak, hanem többjegyű betűnek és önálló fonémának tekintette, s ezáltal a szótagolásnál betűjegyeik nem választhatók szét többé: vagyis *ma-dzag*, *ma-ha-ra-dzsa*. Ezenkívül a 11. kiadás a – mindig is mumusnak számító – szóösszetételek helyesírása terén is próbált rendet teremteni, a többszörösen összetett szavak helyesírásában bevették a 3, úgynevezett „mozgósabályt”, valamint például megalkották az anyagnévi szabályt is (115.) stb. (Keszler 2015).

A 11. kiadás szerkesztője, Fábíán Pál is úgy látta, hogy egy helyesírási szabályzat nem maradhat örök, azt mindig – bár természetesen csak akkor, ha szükséges – az állandóan változó nyelvhez, illetve az arról való felfogásunkhoz kell igazítani, megőrizve mellette a hagyományokat. De azt is vallotta, hogy ha szükség lesz egyszer a 12. kiadásra, akkor az csak a 11. kiadás csiszolása lehet, lényeges reformot nem érzett indokoltnak. Tulajdonképpen így is történt. Bár Fábíán Pál már nem érthette meg a 12. kiadás létrejöttét, de az elveit figyelembe vették az új szabályzat szerkesztői.

A Magyar Nyelvi Bizottság 2003-ban látta elérkezettnek az időt ahhoz, hogy ne csupán a 11. kiadás szóanyagán változtasson, hanem egy kicsit komolyabban is hozzányúljon ahhoz. Fontosnak tartották a szabályzatot tüzetesen átvizsgálni, a szabályzati pontokat bizonyos mértékben átalakítani, illetve a szabályzatot néhány új ponttal bővíteni. Ekkor következtek a hosszas előkészületi munkák, majd tudományos viták

(még a közvéleményt is meghallgatták), illetve a mindenre kiterjedő szerkesztői munka, melynek eredményeképpen 2015-ben végre mindenki kezébe vehette az új, 12. kiadást. A Magyar Nyelvi Bizottság elnöke és tagjai (Keszler Borbála, Antalné Szabó Ágnes, Heltainé Nagy Erzsébet, Laczkó Krisztina, Mártonfi Attila, Prószekey Gábor, Tóth Etelka, Zimányi Árpád) ez alatt a 12 év alatt több alkalommal is tartottak előadásokat a várható változásokról országos helyesírási versenyeken, konferenciákon, valamint szakmai továbbképzéseken (Keszler 2015).

Ezután a 12. kiadás változásait foglalom össze röviden. Ahogy az már az eddigiekből kiderült, alapvető, lényegi változás alig van, csak különféle kisebb változtatások. Ezeket a szerkesztő, Keszler Borbála a következőképpen csoportosította:

1. a fogalmazás pontosítása, javítása;
2. a sok/kevés megjelölés helyett listák adása;
3. egyes részek didaktikai szempontú átszerkesztése;
4. szabálypont vagy szabálypontrész kihagyása;
5. bizonyos szabályok enyhítése, azaz a korábban szabályozott kérdések alternatívává tétele;
6. a szabálypontok bővítése, kiegészítése, új szabálypontok beiktatása;
7. a helyesírás hagyományos rendszerét érintő változások.

A szabályzathoz csatlakozó szótár viszont jelentősen megújult, az 1984-es szabályzat legújabb lenyomatához képest mintegy 8000 új szóval bővült, illetve régi, elavult szóalakokat is hagytak el belőle (Keszler 2015).

3. A kutatás, kérdésfelvetések

Tanulmányomban egy kérdőíves vizsgálat eredményeit fogom bemutatni. A győri Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Pedagógiai, Humán- és Társadalomtudományi Karán tanuló tanító, illetve gyógypedagógia szakos hallgatóknak a 2015-ös, 12. kiadású akadémiai helyesírási szabályzattal kapcsolatos véleményét, tapasztalatait és kompetenciáját vizsgáltam a 2019/2020-as tanévben. Tehát ekkorra már négy év telt el a 12. kiadású szabályzat megjelenése óta, így a vizsgálat kérdései már mind relevánsnak tekinthetők.

A kérdésfelvetéseim a következők voltak:

1. Logikusabb lett-e az új szabályzat, mint az előző volt?
2. Vannak-e, lettek-e ellentmondásos szabályok benne?
3. Mely részterületeken vártak, illetve nem vártak volna változást a 2015-ös szabályzatban?
4. Mely szabály/-ok megváltoztatását érzik indokoltnak?

5. A hallgatók véleménye szerint az új szabályzat értelmében mely helyesírási területeken követik majd el az emberek/gyerekek a legtöbb hibát?
6. Mely részterületek lettek könnyebben, illetve nehezebben taníthatók az általános iskolás gyerekek számára?
7. Fontos-e a helyesírási szabályokat mindenkinek tudni, és miért?
8. Szükség van-e egyáltalán a 21. században szabályozásra?
9. Vajon mit fog majd módosítani úgy 25-30 év múlva az új, 13. kiadás?

Jelen tanulmányban helyszűke miatt a kérdőívnek csupán néhány kérdését fogom kiértékelni.

A kérdőívet összesen 188 hallgató töltötte ki. Közülük 53 fő akkor a tanító szak 1. évfolyamán tanult, 47 fő a 2. évfolyamon, 9 fő 3. évfolyamos magyar nyelv és irodalom műveltségterületen, 13 fő 4. évfolyamos, levelező tagozatos, magyar nyelv és irodalom műveltségterületen, 66 fő pedig a gyógypedagógia szak 1. évfolyamos hallgatói közül került ki.

Mi a Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Pedagógiai, Humán- és Társadalomtudományi Karán 2015 szeptembere óta folyamatosan már az új szabályzat szerint tanítjuk a helyesírást, tehát az összes hallgatónk a 12. kiadású szabályzat alapján tanult még akkor is, ha középiskolában a változásokat még nem vették figyelembe.

A kérdőívet természetesen név nélkül kellett a hallgatóknak kitölteniük. Az első 8 kérdés a személyes adatokra irányult: nem, kor, iskolai végzettség, lakóhely, tartózkodási hely, szak, évfolyam, illetve választott műveltségterület vagy specializáció. A nemek megoszlása meglehetősen aránytalan: a 188 hallgatóból mindössze 13 férfi és 175 nő. Az aránytalanságot természetesen nem a mintavétel alacsony száma okozza, hanem az, hogy a tanító és a gyógypedagógia szakokon már évtizedek óta túlsúlyban vannak a nők, mindkét esetben elnöiesedett szakmákról beszélünk. A 13 férfi hallgató megoszlása a következő: 1 fő 1. évfolyamos tanító szakos, 2 fő 1. évfolyamos gyógypedagógia szakos, 10 fő pedig 2. évfolyamos tanító szakos a vizsgálat évében.

A kitöltők kor szerinti megoszlása a következő: a legfiatalabb 18 éves, míg a legidősebb 46 éves volt. Többségük, vagyis a nappali tagozatos tanító, illetve gyógypedagógia szakosok 18 és 22-23 év közöttiek, a levelező tagozaton volt egy-két idősebb: 30, illetve 40 év fölötti hallgató.

A legmagasabb iskolai végzettséget vizsgálva az 1. évfolyamos tanító szakosok közül az 53 fő közül 2 végzett OKJ-s képzést is, 1 fő egyetemi végzettséget jelölt meg (megjegyzés: ez lehet, hogy tévedés, félreértette a kérdést), a többiek pedig érettségi bizonyítvánnyal rendelkeznek. Az 1. évfolyamos gyógypedagógia szakosok közül a 66 főből 3 rendelkezik felsőfokú szakképesítéssel, és 2 fő végzett még valamilyen OKJ-s képzést is a középiskola mellett, után. A 2. éves tanító szakosok közül a 47 főből 1-nek van felsőfokú szakképesítése, illetve 4 fő végzett OKJ-s tanfolyamot az érettségi után.

A 3. évfolyamos tanító szakos magyar műveltségterületes hallgatók mindegyike érettségivel, vagyis középfokú végzettséggel rendelkezik. Végül pedig a 4. évfolyamos, levelező tagozatos, magyar műveltségterületes tanító szakos hallgatók körében a legnagyobb a szórás e téren: a 13 főből 3-nak főiskolai végzettsége van, 2 fő rendelkezik felsőfokú szakképesítéssel, illetve 2 fő végzett OKJ-s tanfolyamot az érettségi után.

A hallgatók lakó- és tartózkodási helye rendkívül nagy szórást mutat: a tartózkodási hely – a levelező tagozatosokat kivéve – szinte minden esetben Győr vagy Győr környéki, megyebeli falvak, kisvárosok, amelyek még mindennapos bejárással is jól megközelíthetők. A lakóhely azonban már nagyon vegyes: többségében dunántúli települések, illetve Szlovákia magyarlakta területei is megjelennek köztük: pl. Budapest, Mór, Balatonfüred, Máriakálnok, Veszprém, Sopron, Szombathely, Rácalmás stb.

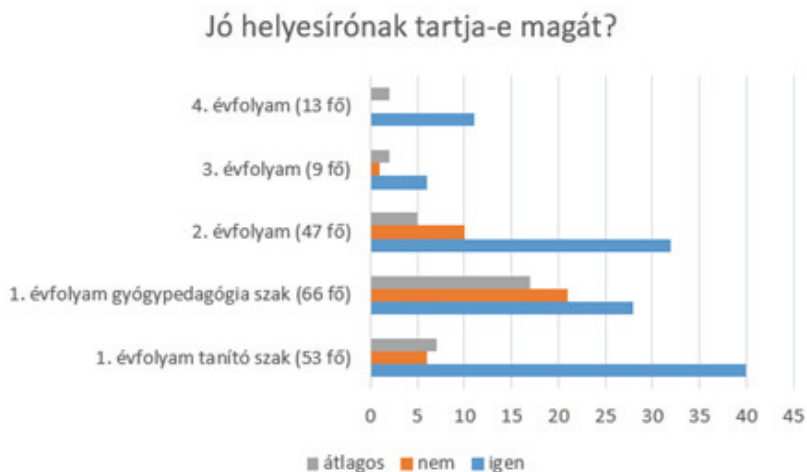
A szakon és az évfolyamon kívül a személyes adatok utolsó kérdése a választott műveltségterületre, illetve specializációra kérdezett rá. Ebből a tanító szakosok közül a magyar nyelv és irodalom műveltségterületeket emelném ki, hiszen számukra különösen fontos a jó helyesírás, hiszen 5-6. osztályig taníthatják az általános iskolában a magyart. Az 1. évfolyamon az 53 főből 10, a 2. évfolyamon 47 főből 7 magyaros hallgató töltötte ki a kérdőívet. A megkérdezett 3., illetve 4. évfolyamos tanítók mindegyike magyar VMT-s, a gyógypedagógia szakosok pedig 1. évfolyamon még nem specializálódtak.

4. A kérdőív eredményei

4.1. A 9. kérdés eredményei

A kérdőív következő kérdése meglehetősen szubjektív volt: jó helyesírónak tartja-e magát. Erre a kérdésselvetésre azért volt szükség, hogy a hallgatók önismeretét feltérképezzem. Hiszen ha jó helyesírónak tartja valaki magát, akkor nyilván a szabályokkal, szabályváltozásokkal is tisztában kell valamelyest lennie.

Mivel a kérdőív nem tartalmazott értékelési skálát, hanem a kitöltőknek minden válasznál saját véleményét kellett írniuk, ezért ennek a kérdésnek az esetében is sokféle válasz született. Lényegüket tekintve azonban könnyű volt rendszerezni őket. Az 1. ábra az öt vizsgált csoport válaszainak megoszlását szemlélteti. A válaszlehetőség háromféle volt: *igen*, *nem*, *átlagos*.

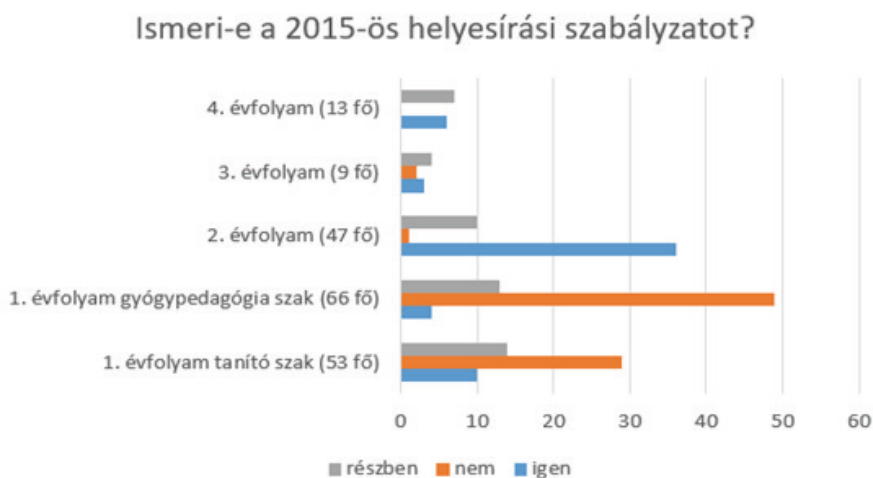

1. ábra (saját szerkesztés)

Ahogy az 1. ábrán is látható, mind az öt csoportot tekintve az *igen* válasz lett a legtöbb, vagyis a többség magabiztosan úgy érzi, hogy helyesírási kompetenciája jónak mondható, tehát várhatóan a szabályokat is ismeri.

4.2. A 10. kérdés eredményei

Az előző kérdésre adott válaszok ismeretében érdekesnek tűnhetnek a következő kérdés eredményei, amely arra kérdezett rá, hogy a hallgatók ismerik-e a 2015-ös helyesírási szabályzatot. A válaszok itt is széles skálán mozogtak, ám strukturálva három csoportba lehetett osztani őket: *igen*, *nem*, *részben*. A 2. ábrán az öt vizsgált évfolyam eredményei láthatók.

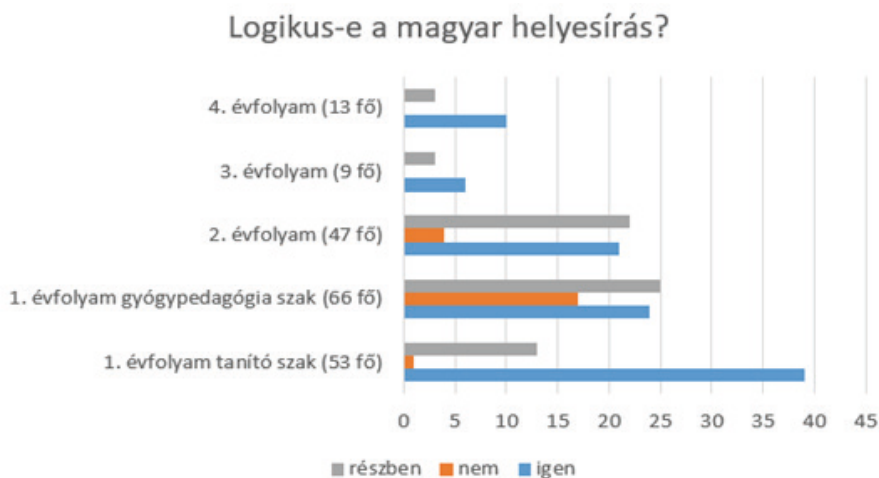

2. ábra (saját szerkesztés)

A 2. ábrán jól látható, hogy annak ellenére, hogy a többség jó helyesírónak mondta magát, a 2015-ös helyesírási szabályzatot – saját bevallásuk szerint – már nem feltétlenül ismerik. Egyedül a 2. évfolyam hallgatóinál voltak az *igenek* abszolút többségben. Az 1. évfolyamon mind a tanító, mind pedig a gyógypedagógia szakosok többsége a *nem* választ adta, ami valószínűleg annak köszönhető, hogy a középiskolában még a 11. kiadás alapján tanultak, az egyetemen pedig ekkor volt folyamatban a helyesírási ismeretek elsajátítása.

4.3. A 11. kérdés eredményei

A kérdőív 11. kérdése a következő volt: ön szerint logikus-e a magyar helyesírás. Itt is saját véleményét adhattak a hallgatók, nem skála alapján értékelték, ezért az eredményeket három csoportba strukturáltam: *igen*, *nem* és *részben*. A 3. ábra szemlélteti a válaszokat.

3. ábra (saját szerkesztés)

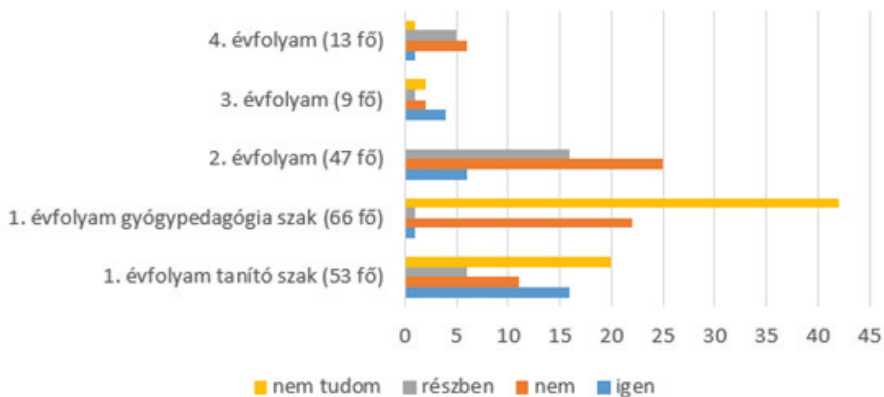
Mind az 5 csoportról elmondható, hogy többségében vagy logikusnak, vagy részben logikusnak értékelték a magyar helyesírást. A *nem* válaszok viszonylag ritkábban voltak: 3. és 4. évfolyamon például senki, az 1. évfolyam tanító szakos hallgatói közül pedig csak egyvalaki adott ilyen értékelést.

4.4. A 12. kérdés eredményei

A kérdőív következő, 12. kérdése így szólt: logikusabb lett-e a helyesírás az új szabályzat által. Mivel a válaszadók saját véleménye széles skálán mozgott, négy csoportba lehetett rendszerezni őket: *igen*, *nem*, *részben*, *nem tudom*. A kapott eredmények a 4. ábrán láthatók.

Logikusabb lett-e a helyesírás az új szabályzat által?

4. ábra (saját szerkesztés)

Az 1. évfolyam hallgatói körében a *nem tudom* válasz volt a leggyakoribb. Ez talán érthető is, hiszen náluk most volt folyamatban az ilyen irányú képzés, s valószínűleg ezért nem tudták kompetensen megítélni ezt a kérdést. A 2. évfolyam bizonyult a legkompetensebbnek, hiszen közülük mindenki az *igen*, *nem* vagy a *részben* lehetőséget választotta. Viszont náluk a többség úgy találta, hogy nem lett logikusabb a helyesírás. Egyedül a 3. évesek körében voltak az *igenek* többségben, de ott sem szignifikánsan.

4.5. A 13. kérdés eredményei

A kérdőív következő, 13. kérdése így hangzott: mit lát logikusnak és kevésbé logikusnak a 2015-ös szabályzatban, írjon 1-1 példát! Az első évfolyamos tanító szakos hallgatók közül az 53 főből 35 fő ismerethiány miatt nem adott erre a kérdésre választ. A maradék 18 embert tekintve sokféle válasz született. Az 1. táblázat a legérdekesebb példákat mutatja be.

1. évfolyam tanító szak	Érdekes példák				
logikus	Bernadett-tel	j-ly	árbóc	*hoszszabb	*veszszük
nem logikus	Bernadett-tel	aug. 18-án	családnevek	elválasztás	összeolvadás

1. táblázat Az 1. évfolyamos tanító szakosok válaszai

Az 1. táblázatot szemlélve fontos megjegyezni, hogy több válaszadó is félreértette vagy rosszul tanulta meg az egyik szabálypont megváltozását, miszerint többjegyű,

hosszú mássalhangzók esetében ezentúl nem egyszerűsítünk, hanem kiírjuk őket: pl. *hosszú. A szabály valójában egyáltalán nem így szól, a félreértés abból adódhat, hogy az új szabályzat a *-szerű* és *-féle* utótagot már összetételi utótagnak tekinti, és így (akárcsak a „valódi” összetett szavak esetében) nem érvényesül náluk az egyszerűsítés elve: pl. észszerű vagy *díszszemle*. A többjegyű hosszú mássalhangzókat viszont ezután is a már megtanult szokás szerint, vagyis egyszerűsítve írjuk: *hosszú*, *vesszük*. Érdekes lenne tudni (mivel többen is rosszul írták ezt a szabályváltozást), hogy vajon ezt a középiskolában a hallgatók értették félre, vagy rosszul is tanították nekik. Érdekes továbbá az is, hogy valaki logikátlannak tekinti azt, hogy a dátumok esetében, toldalékolt alakokban a szám után nem teszünk pontot (pl. *aug. 18-án*), pedig ezt már a 11. kiadás szerint is ugyanígy kellett írni. Emellett látható az is, hogy az új szabálynak minősülő *Bernadett-tel* szó helyesírása megosztónak bizonyult, hiszen vannak, akik szerint logikus, míg egy másik csoport szerint éppen logikátlan. Az 1. táblázat válaszai közül furcsának tekinthető a *j-ly* logikusságának kiemelése is, hiszen a hagyomány elve és annak követése az *ly*-os szavak esetében egyáltalán nem mondható logikusnak, ez éppen egy olyan területe a magyar helyesírásnak, amelyet nem lehet analógiásan kikövetkeztetni, hanem szinte egyenként kell az érintett szavakat megtanulni. Előkerül még az 1. táblázatban az árbóc szó is, amelynek írásmódját logikusnak értékelték. Örömtelinek tekinthető, hogy a válaszadók tudatában vannak annak a ténynek, hogy ezt a szót a 11. kiadás szerint még *o*-val kellett írni, ám a 12. kiadás a kiejtéshez igazította az írásmódot is, ami nyilván logikusnak minősíthető. Az elválasztás, a családnevek és az összeolvadás logikátlan voltát azonban nemigen lehet értelmezni hallgatói példa, illetve indoklás hiányában.

Az 1. évfolyamos gyógypedagógia szakos hallgatók közül a 66 főből 51-en nem adtak erre a kérdésre választ ismerethiány miatt. A maradék 15 fő következő feleletei közül a 2. táblázat szemlélteti a legérdekesebbeket.

1. évfolyam gyógypedagógia szak	Érdekes példák				
logikus	ímél	1-je, 1-e	lájk	idegen szavak	ragozás
nem logikus	ímél	Mariann-nal	Lánchíd	*össze vissza	Atilla

2. táblázat Az 1. évfolyamos gyógypedagógia szakosok válaszai

A kiemelt válaszok között ennél a csoportnál is akadnak meglepőek. Az *össze-vissza* szót például így írják a 11. és a 12. kiadásban is, ahogy viszont a válaszoló leírta, úgy egyikben sem szerepel. Megjegyzendő még, hogy az *Atilla* név anyakönyvezésének mikéntje (amit a válaszadó logikátlannak minősít) nem helyesírási kérdés, így ezzel

a szabályzatok egyike sem foglalkozott. A 2. táblázatban megfigyelhető az is, hogy az idegen szavak helyesírásának szabályozása keltette fel leginkább a hallgatók érdeklődését. Megosztó volt számukra az ímél szó magyaros átírása, voltak, akik ezt logikusnak vélték, mások éppen ellenkezőleg. Érdekes módon a *lájk* szót viszont – akik megemlítették – mindannyian logikus írásmódúnak tartották. Ennél a csoportnál is előkerül a *Mariann-nal* példa, amelynek helyesírása változott a 11. kiadás óta, ám közülük mindenki a nem logikus csoportba sorolta ezt a szót. A kapott válaszok közül még a *Lánchíd* szót érdemes kiemelni. Több válaszoló is logikátlannak tartotta a helyesírását, és indoklást is írtak, hogy miért. Véleményük szerint nem logikus, hogy ezt a hídnevet a többivel ellentétben nem külön (pl. *Szabadság híd*), hanem egybe kell írni. Hozzá kell azonban tenni, hogy a hidak helyesírása nem változott, vagyis már a 11. kiadású szabályzatban is ugyanez az írásmód szerepelt.

A 2. évfolyamos hallgatók közül a 47 főből 17-en nem adtak választ a kérdésre. Esetükben ez azért meglepőbb, mert ők már a vizsgálatot megelőző évben az új szabályzat szerint tanulták a helyesírást, kiemelt tekintettel a változásokra. A többiek válaszaik közül az érdekesebbeket a 3. táblázat tartalmazza.

2. évfolyam tanító szak	Érdekes példák				
logikus	Mariann-nal	méhvel/méhhel	Papp-pal	észszerű	j-ly
nem logikus	Mariann-nal	egyszerűsítés	elválasztás	családnevek	ímél

3. táblázat A II. évfolyamos tanító szakosok válaszaik

A 3. táblázat adatai között szintén szerepel a már említett *Mariann-nal* példa: mind a logikusnak, mind pedig a logikátlannak tartott csoportban. Ennek az évfolyamnak a feleletei között a *Papp-pal* családnev is előjött (írásmódját logikusnak tartva), amely már az előző szabályzat alapján is így volt írandó. Érdekes megjegyezni, hogy a családnevnél a hallgatók egyértelműen logikusnak ítélték azt a szabályt, miszerint a hosszú mássalhangzóra végződő tulajdonnevekhez járuló *-vall-vel* rag esetében nem alkalmazzuk az egyszerűsítés elvét, a keresztnéveket tekintve viszont már megosztott a vélemény ebben a tekintetben. Ennek valószínűleg az az oka, hogy a keresztnévek esetében csak a 2015-ös, 12. kiadású szabályzat hozta ezt az újítást. Említést érdemel, hogy ezeknek a hallgatóknak a többsége logikusnak értékeli a *-h* végű szavak helyesírására vonatkozó új, megengedő szabályt (*méhvell/méhhel*), illetve a *-szerű* utótag összetételi tagnak minősítését is (észszerű). Az ímél szó magyaros írásmódja azonban ennél az évfolyamnál is logikátlannak bizonyult. Az egyszerűsítés, elválasztás és a családnevek nem logikusnak való értékelése azonban a kapott adatok alapján nem értelmezhető, igazolható, mert magyarázatot, illetve példát egyik hallgató sem írt a helyesírásnak ezekre a területeire.

A 3. évfolyamos magyar VMT-s hallgatók közül a 9 fő a következő válaszokat adta erre a kérdésre: 1 fő nem válaszolt, a többiek pedig a 4. táblázatban látható feleleteket írták.

3. évfolyam tanító szak	Érdekes példák				
logikus	Mariann-nal	méhvel/méhhel	ímél	észszerű	j-ly
nem logikus	Mariann-nal	méhvel/méhhel	ímél	*Gertrúd-dal	j-ly

4. táblázat A III. évfolyamos tanító szakosok válaszai

A kapott válaszok szinte mindegyike szerepelt már az előző évfolyamoknál, illetve ezek elemzése is megtörtént. Egy emelhető ki közülük, amelyet nem tart logikusnak az egyik hallgató. Még szerencse, hiszen a szabály nem is így szól, a *Gertrúddal* szót nem kötőjellel, hanem egybeírjuk, a kötőjeles írás csak a hosszú mássalhangzóra végződő tulajdonnevekre vonatkozik: pl. *Papp-pal*, *Mariann-nal*.

A 4. évfolyamos levelező tagozatos magyar VMT-s hallgatók közül a 13 főből 2-en nem válaszoltak erre a kérdésre. A többiek esetében az 5. táblázat mutatja az adatokat.

4. évfolyam tanító szak	Érdekes példák				
logikus	Mariann-nal	méhvel/méhhel	ímél	észszerű	árbóc
nem logikus	Mariann-nal	méhvel/méhhel	ímél	észszerű	j-ly

5. táblázat A IV. évfolyamos tanító szakosok válaszai

Az 5. táblázat adatainak mindegyike szerepelt már az eddigi évfolyamok válaszai között is. Megjegyzésként annyi fűzhető hozzá, ami a táblázatban is egyértelműen látszik, hogy hiába ismerik a hallgatók a szabályokat, nincs összhang abban a tekintetben, hogy mi az egyértelműen logikus, és mi az, ami nem, hiszen ugyanazok a példák mindkét oldalon szerepelnek.

5. Összefoglalás

Összefoglalva az eddig kiértékelt kérdéseket, a következőket mondhatjuk el. Szinte minden kérdés tekintetében a 2. éves tanító szakos hallgatók a legkompetensebbek a témában. Ez nem is meglepő, hiszen ők a vizsgálatot megelőző évben tanultak helyesírást, különös tekintettel a változásokra. Az 1. évfolyamosok (tanítók és gyógypedagógusok egyaránt) a kutatás évében vesznek részt helyesírási kurzuson, vagyis ők „csak” a közép-,

illetve általános iskolai ismereteikre alapozhatnak. A 3. és 4. évfolyamos magyar VMT-s hallgatók szintén részt vettek már helyesírási kurzuson, és talán műveltségterületükből kifolyólag motiváltabbak társaiknál. A kapott válaszokból azonban egységes eredményt nehéz leszűrní, hiszen sok olyan eredmény született, amelyet egyes hallgatók logikus-ként, mások viszont éppenhogó logikátlan-ként jelöltek meg (pl. *Mariann-nal, észszerű, megengedőbb szabályok, idegen szavak helyesírása stb.*). Így hát – úgy tűnik – a magyar helyesírás megítélése nemigen változott, továbbra is lesznek, akik mumusnak tekintik, míg lesznek olyanok is, akik könnyen elsajátítják majd dacára annak, hogó változtak-e a szabályok vagy sem.

Irodalom

- Jánk István 2020. A helyesírás-tanítás helye és szerepe a nyelvtanórán és az iskolában. *ACTA Universitatis, Sectio Linguistica Hungarica*, Tom. XLVI. 45–56.
<https://doi.org/10.46437/ActaUnivEszterhazyLinguistica.2020.45>
- Ludányi Zsófia 2020. Helyesírási kérdések a pandémia idején. In: *Így írunk mi.* 33–35.
<https://www.ameganet.hu/wp-content/uploads/2020/08/Helyesirasi-kerdesek-a-pandemia-idejen.pdf> (letöltve: 2024. március 19.)
- Keszler Borbála 2015. Megjelent A magyar helyesírás szabályai 12. kiadása. *Magyar Nyelvőr.* 139. évf. 3. 253–269.
- Magyar Tudományos Akadémia. 2015. *A magyar helyesírás szabályai.* 12. kiadás. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Magyar Tudományos Akadémia. 1984. *A magyar helyesírás szabályai.* 11. kiadás. Budapest: Akadémiai Kiadó.

Melléklet

Kérdőív

A kérdőív az új, 12. kiadású helyesírási szabályzattal kapcsolatos észrevételeit, tapasztalatát vizsgálja. Kérem, hogy név nélkül töltse ki!

1. Neme:
2. Kora:
3. Iskolai végzettsége:
4. Lakóhely:
5. Tartózkodási hely:
6. Szak:
7. Évfolyam:
8. Választott műveltségterület vagy specializáció:
9. Jó helyesírónak tartja magát?
10. Ismeri-e az új helyesírási szabályzatot?
11. Ön szerint logikus-e a magyar helyesírás?
12. Logikusabb lett-e a helyesírás a 2015-ös szabályzat által?
13. Mit lát logikusnak és kevésbé logikusnak benne? Írjon legalább 1-1 példát!
14. Ön szerint szükség volt-e az új helyesírási szabályzatra? Miért?
15. Mely szabály(-ok) megváltozását érzi indokoltnak, és miért?
16. Mely szabály(-ok) megváltozását nem érzi indokoltnak, és miért?
17. Ön szerint melyik a magyar helyesírás legnehezebben megtanulható területe?
18. Ön szerint melyik a magyar helyesírás legkönnyebben megtanulható területe?
19. Ha Ön írta volna az új szabályzatot, mit változtatott volna meg benne?
20. Ön szerint melyik helyesírási területen követik el az emberek/gyerekek a legtöbb hibát?
21. Mely részterületek lettek könnyebben taníthatók a gyerekek számára?
22. Mely részterületek lettek nehezebben taníthatók a gyerekek számára?
23. Ön hogy vélekedik a helyesírásról? Fontos-e ezt mindenkinek tudni? Miért?
24. Szükség van-e egyáltalán szabályozásra? Miért?
25. Mit gondol, mit fog majd módosítani kb. 25-30 év múlva a 13. kiadás?
26. Köszönöm, hogy kitöltötte a kérdőívet, s ezáltal segítette munkámat.

Dőryné dr. Zábrádi Orsolya
egyetemi adjunktus

Széchenyi István Egyetem

Apáczai Csere János Pedagógiai, Humán- és Társadalomtudományi Kar
Neveléstudományi és Pszichológia Tanszék